

Pasje młodzieży a technologiczna współczesność *Young People's Passions and Technological Modernity*

ABSTRACT

RESEARCH OBJECTIVE: The aim of the article is to learn about the current areas of passion, as well as, opinions on having these (assessment of their importance, the amount of time devoted to pursuing passions, verification in the emotional context) in the perception of young people. and the present day.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The research problem is the question about the areas of interest and passion of the contemporary youth in the context of intensive development and dissemination of technology. The study was conducted using the diagnostic survey method based on the author's questionnaire. In the presented article, statements of young people aged 18 to 26, referring to their own interests and passions, were analyzed. An analysis of available reports and publications was performed, as well as own research (surveys).

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The key terms for the analysis were defined and the results of the survey were presented.

RESEARCH RESULTS: The conducted analysis showed not only the focus of interests and passions within two main areas, i.e. music and film, but, also indicated specific premises concerning the positive impact of having a passion on well-being, and also outlined the challenges related to the lack of sufficient time to pursue passions or the low share of schools in the process of developing passion, as well.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS AND RECOMMENDATIONS: The research results presented in the paper do not only confirm the thesis about the dominance of interests and passions of contemporary youth in areas related to the modern Internet or television. The results of the research provide information about the most popular areas of passion among young people, and outline the challenges faced by e.g. in front of educational institutions, in the context of stimulating and developing passion.

→ **KEYWORDS:** PASSIONS, FREE TIME, THE YOUTH, NEW TECHNOLOGIES, MEDIA

STRESZCZENIE

CEL NAUKOWY: Celem artykułu jest poznanie aktualnych obszarów pasji, a także opinii na temat posiadania tychże (oceny ich ważności, przeznaczanej ilości czasu na realizowanie pasji, weryfikacji w kontekście emocjonalnym) w percepcji młodzieży.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Problemem badawczym jest pytanie o obszary zainteresowań i pasji współczesnej młodzieży w kontekście intensywnego rozwoju oraz rozpowszechniania technologii. Badanie przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego na podstawie autorskiego kwestionariusza ankiety. W prezentowanym artykule analizie poddano wypowiedzi młodzieży w wieku od 18 do 26 lat, odnoszące się do własnych zainteresowań i pasji. Wykonano analizę dostępnych raportów i publikacji, jak również przeprowadzono badania własne (ankietowe).

PROCES WYWODU: Zdefiniowano kluczowe dla analizy pojęcia oraz przedstawiono wyniki badań ankietowych.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Przeprowadzona analiza wykazała nie tylko ogniskowanie zainteresowań i pasji dwóch głównych obszarów, tj. muzyki i filmu, ale także wskazała konkretne przesłanki mówiące o pozytywnym wpływie posiadania pasji na samopoczucie, a także zarysowała wyzwania związane z brakiem wystarczającej ilości czasu na realizowanie pasji czy niskim udziałem szkół w procesie rozwijania pasji.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: Przedstawione w pracy wyniki badań nie potwierdzają tezy o dominacji zainteresowań i pasji współczesnej młodzieży w obszarach związanych z nowoczesnymi Internetem czy telewizją. Wyniki badań dostarczają informacji o najpopularniejszych obszarach pasji wśród młodych ludzi, nakreślają wyzwania, jakie stoją m.in. przed pałaczkami oświatowymi w kontekście pobudzania i rozwijania pasji.

→ **SŁOWA KLUCZOWE:** PASJE, CZAS WOLNY, MŁODZIEŻ, NOWE TECHNOLOGIE, MEDIA

Wstęp

W lutym 2000 roku laureat Nagrody Nobla z dziedziny chemii (z 1995 roku), Holender P. Crutzen, zaproponował wprowadzenie do nauki pojęcia antropocenu. Termin ten miał określać negatywny wpływ działalności człowieka na funkcjonowanie procesów przyrodniczych zachodzących w skali całego globu. W procesie popularyzacji pojęcia, obok wspomnianego P. Crutzena, swój udział miał także amerykański biolog E. Stoermer. We wspólnym artykule opublikowanym w biuletynie „Global Change Newsletter” autorzy pojęcia tłumaczyli między innymi, jak daleko idące konsekwencje wynikają ze współczesnej działalności człowieka (sam początek epoki określili na pierwsze lata XIX wieku) (Crutzen i Stoermer, 2000, s. 17). Choć obraz świata współczesnego człowieka jest nierozzerwalnie związany z obrazem samego siebie, to warto podkreślić także aspekt

zmian technologicznych, które w znaczący sposób wpływają na funkcjonowanie każdego z nas. Technologia nie jest już dzisiaj jednym z elementów codzienności – technologia jest codziennością. W procesie cyfryzacji duże znaczenie odegrała pandemia wirusa SARS-CoV-2, za sprawą której popularyzacji uległy wszelkie formy nauki i pracy zdalnej – tj. przy wykorzystaniu technologii informacyjnych. W świetle wspomnianych zmian warto zastanowić się nad tym, czy wraz z nową, nasyconą technologiami rzeczywistością, pasje zaczęły ewoluować. Badania przeprowadzone w 2015 r. przez K. Ludwisia, M. Polguja, A. Majos i W. Drygasa wskazują, że Internet i telewizja w przeważającym stopniu kształtują życie młodych ludzi (Ludwisiak i in., 2016, s. 145). Czy zatem media stanowią dzisiaj główną przestrzeń zainteresowań młodzieży? Niniejsza praca stanowi próbę odpowiedzi na pytanie o relacje pomiędzy współczesnymi technologiami a obszarami pasji młodzieży. Przedmiotem artykułu jest weryfikacja obszarów pasji posiadanych przez współczesną młodzież, a także emocji związanych z posiadaniem pasji i czerpanych z nich korzyści. Rozważania kończy zaakcentowanie współczesnych wyzwań, jakie wiążą się propagowaniem posiadania pasji, a także rekomendacje względem obszarów dalszych badań i analiz.

Metody i narzędzia badawcze

W badaniach społecznych stosuje się wiele technik i narzędzi, które rozwijają się obecnie za sprawą technologii informatycznych. Na etapie doboru metod i technik badawczych sięgnięto po publikacje E. Babbie'ego (2003) – *Badania społeczne w praktyce*, M. Szredera (2010) – *Losowe i nielosowe próby w badaniach statystycznych* oraz S. Nowaka (2007) – *Metodologia badań społecznych*, które stanowiły punkt wyjścia do opracowania i przebiegu prac badawczych. W niniejszej publikacji obok analizy piśmiennictwa specjalistycznego przedstawiono wyniki badań własnych dotyczących obszarów pasji posiadanych przez współczesną młodzież, a także oceny samego faktu posiadania pasji i czerpanych z niej korzyści. Wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego, techniką była ankieta, a narzędziem autorski kwestionariusz. Przeprowadzone badania miały charakter ilościowy, zastosowano nieprobabilistyczną technikę wyboru próby. Narzędzie badawcze stanowiła ankieta, którą respondenci rozwiązywali w trybie on-line. W badaniu wzięło udział 140 osób. Według K. Grzesiak i B. Zinkiewicz (2011, s. 10) „wiek młodzieńczy” to okres od 17./18. do 24. roku życia. Istnieje jednak tendencja do przesuwania górnej granicy tego okresu (Turner i Helms, 1999, s. 5–6). Część badaczy sugeruje przesuwanie tejże do 30. roku życia, a nawet jeszcze dalej (Kielar-Turska, 2000, s. 317). W czasie realizacji badania wiek uczestników mieścił się w przedziale od 18 do 26 lat, wszyscy byli studentami. Badanie cechowała całkowita anonimowość. Zebrane odpowiedzi zostały opracowane, odpowiedzi podliczone i skategoryzowane.

Pasja – ujęcie definicyjne

Znaczenie posiadania pasji życiowej stanowi jedno z najczęstszych zagadnień podejmowanych przez współczesną psychologię i pedagogikę. W powyższych obszarach pojęcie pasji rozumiane jest jako aktywność chętnie praktykowana przez jednostkę i dająca jej osobistą satysfakcję. Jeszcze w latach 80. tematyką zainteresowań, rozumianych jako skłonność, którą należy wzbudzać wśród młodzieży, zajmowała się polska psycholog A. Gurycka. Badaczka zaproponowała własną definicję terminu, zgodnie z którą zainteresowanie to względnie trwała obserwowalna dążność do poznawania otaczającego świata, przybierająca postać ukierunkowanej aktywności poznawczej o określonym nasileniu, przejawiająca się w selektywnym stosunku do otaczających zjawisk, w dostrzeganiu określanych cech przedmiotów i związków, zależności między nimi, a także wybranych problemów, w dążeniu do ich zbadania, poznania, rozwiązania, w przeżywaniu różnorodnych uczuć – pozytywnych i negatywnych związanych z nabywaniem i posiadaniem wiedzy (Gurycka, 1989, s. 33). W 2003 roku R. Vallerand i N. Houffort określali pasję jako głęboką inklinację do czynności, wobec której dana osoba wykazuje nastawienie pozytywne, wiąże z ową czynnością emocje, określa ją jako ważną, której poświęca swój czas i energię (Vallerand, 2008, s. 1). Pojęciu pasji bardzo bliskie znaczeniowo są jeszcze dwa terminy: „hobby” oraz „zainteresowanie”. W 2018 roku L.Z. Daily określili pojęcie hobby jako dobrowolną aktywność wykonywaną przez jednostkę na własną rękę, z użyciem określonych materiałów, w efekcie której zostają wytworzone nowe obiekty (Daily, 2018, s. 372). Dylematu następczą może pytanie o różnice w pojęciach: zainteresowania, hobby, pasji. Część badaczy traktuje te terminy tożsamo, podczas gdy inni podkreślają cechy dystynktywne, pozwalające odróżnić każde z pojęć. M. Cyrklaff pasję określa fascynacją, oddanie się, poświęcenie się wykonywaniu pewnej czynności. Hobby opisuje jako wykonywanie pewnej czynności dla relaksu, rekreacyjnie i w czasie wolnym od obowiązków, natomiast zainteresowanie definiuje jako kierowanie uwagi na pewne rzeczy, zjawiska, stany, czynności, które interesują nas bardziej niż inne (Cyrklaff, 2014, s. 317). O „hobbyizacji” pasji, czyli utożsamianiu hobby z pasją, krytycznie pisał M. Krajewski, twierdząc, że hobby jest substytutem pasji i choć może stanowić formę samorealizacji, to jest ograniczone do czasu wolnego. Nie może zatem kolidować z obowiązkami i jest raczej nagrodą za ich wykonanie (Krajewski, 2017, s. 42–50). M. Dudzikowa i M. Nowak zwracają uwagę, że pasja stanowi doświadczenie niekomunikowalne, przeżywane we wzajemnych relacjach, gdy przez świadectwo własnego zaangażowania komunikujemy (nawet bez słów) innym to, co stanowi treść i siłę naszej determinacji w działaniu i tworzeniu (Dudzikowa i Nowak, 2015, s. 8–9). Według *Słownika języka polskiego* pasja jest to „silne, namiętne przejęcie się czymś” (Szymczak, 1979, s. 613). Sięgając zaś po rodowód słowa, dowiadujemy się, że wywodzi się ono od łacińskiego terminu *passio* (*Słownik języka polskiego*, b.d.), oznaczającego cierpienie. W tym ujęciu słowo „pasja” wydaje się silnie nacechowane emocjonalnie i może stanowić określenie zainteresowania o silnym podłożu emocjonalnym, mogącym stać się determinantą podejmowania ważnych czynności życiowych, oddziałujących silnie na

dotkniętą pasją jednostkę oraz jej środowisko. O pasji pisał też S.L. Popek, który wskazywał, że jest ona niczym wielka zniewalająca miłość, jest źródłem radości, poczuciem spełnienia i samorealizacji, zanikiem poczucia czasu, a także siłą aktywności i tworzenia (Popek, 2017, s. 15).

Na podstawie kwerendy prac naukowych poświęconych tematyce podjętych zagadnień, tj.: zainteresowań, hobby i pasji, próbując zaznaczyć różnice w powyższych pojęciach, podjęłam próby stworzenia ich typologii, uwzględniając trzy główne zmienne: zaangażowanie, poświęcenie czasu oraz zaangażowanie emocjonalne. Każdej ze zmiennych przypisałam jeden z trzech możliwych poziomów: niski, średni oraz wysoki.

Tab. 1. Typologia terminów: „zainteresowanie”, „hobby”, „pasja”

	Zaangażowanie	Poświęcenie czasu	Zaangażowanie emocjonalne
Zainteresowanie	niskie	niskie/umiarkowane	niskie
Hobby	umiarkowane	umiarkowane	umiarkowane/wysokie
Pasja	wysokie	wysokie	wysokie

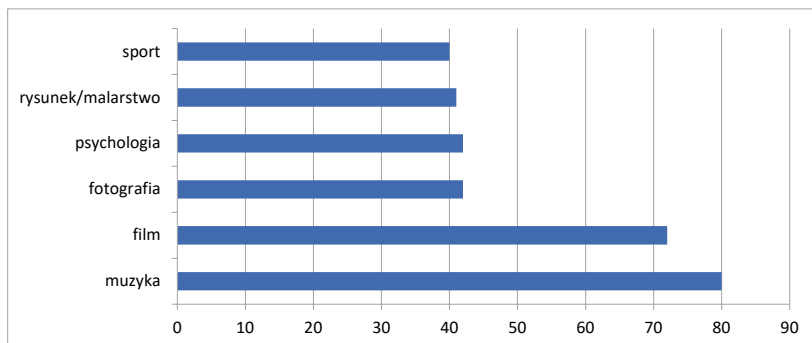
Źródło: badania własne.

Jak wynika z powyższej tabeli, pasja jest pojęciem korelującym wysoki poziom wszystkich wyróżnionych zmiennych. W przypadku pojęcia hobby zarówno zaangażowanie, poświęcenie czasu, jak i zaangażowanie emocjonalne wykazują poziom umiarkowany, w przypadku terminu „zainteresowanie” należy mówić o poziomie niskim. Można zatem wykazać gradacyjny układ pojęć, gdzie na pierwszym miejscu (jako pojęcie wykazujące najwyższe poziomy) znajduje się pasja, następnym jest hobby, a ostatnim zainteresowanie. Ten właśnie porządek przyjąłam w przeprowadzonych badaniach.

Pasje współczesnej młodzieży – wyniki analizy naukowej

Pierwsze pytanie postawione w opracowanej na potrzeby badań ankiecie brzmiało: Czy posiadasz jakąś pasję? Niemal wszyscy, bo aż 137 ze 140 (97,9%) osób odpowiedziało na nie twierdząco. Duże zróżnicowanie odpowiedzi przyniosło pytanie drugie, w którym należało wskazać obszar, w jaki wpisuje się pasja ankietowanych (respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru). Największą grupę (57%) w tym przypadku stanowiły osoby wskazujące na muzykę, nieco mniejszą (51,4%) osoby wskazujące na film. Dokładnie taka sama liczba osób (42, co stanowi 30%) wskazała na psychologię i fotografię, zaś niewiele mniej, bo 41 (29,3%) wskazań zyskała kategoria rysunek/malarstwo. Do traktowania sportu jako pasji przyznało się 40 ze 140 osób (28%), taniec wskazały 23 osoby (16,4%), a teatr 22 (15,7%). Ostatnie trzy grupy stanowiły osoby, dla których pasją jest przyroda (19 osób), historia (10 osób) oraz literatura (5 osób). Pozostałe kategorie – takie jak np.: motoryzacja, moda, gotowanie, gry wideo, podróże – zyskały po jednym wskazaniu.

Wykres 1. Najpopularniejsze pasje wśród ankietowanych

Źródło: badania własne.

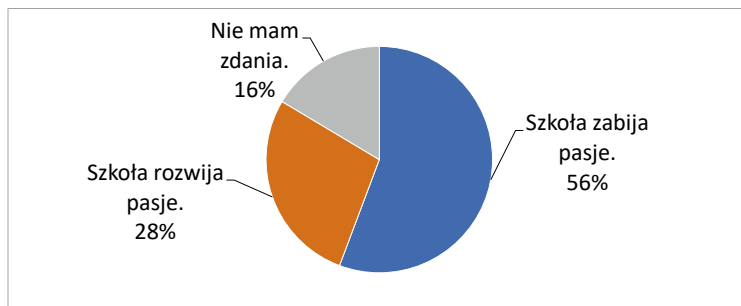
Kolejne interesujące zagadnienie stanowiła kwestia czasu poświęcanego pasjom. W tym kontekście uczestnicy badania odpowiedzieli na dwa pytania: Czy w twojej opinii poświęcasz swojej pasji wystarczająco dużo czasu? Ile godzin w tygodniu poświęcasz swojej pasji? W przypadku pytania pierwszego respondenci w większości (87 ze 140 osób) wskazali, że nie poświęcają swoim pasjom wystarczającej ilości czasu. Odpowiedzi na pytanie drugie utworzyły sześć grup odpowiedzi, z których największą (35%) stanowiło wskazanie pomiędzy dwie a cztery godziny, drugą w kolejności były odpowiedzi wskazujące na czas od czterech do sześciu godzin (17,1%), trzecią od jednej do dwóch godzin (14,2%), czwartą więcej niż dziesięć godzin (12,9%), piątą od sześciu do ośmiu godzin (11,4%) i ostatnią: od ośmiu do dziesięciu (9,3%). Widoczne jest zatem dość duże zróżnicowanie na płaszczyźnie czasu, jaki respondenci poświęcają na swoją pasję, choć tygodniowy czas w wymiarze od dwóch do czterech godzin wydaje się przedziałem najpowszechniejszym.

Istotne dla badaczy tematu jest zwykle zagadnienie emocji w związku z podejmowanymi i realizowanymi pasjami. Temu zagadnieniu poświęciłam trzy kolejne pytania. Pierwsze z nich dotyczyło zysków – respondenci poproszeni zostali o wskazanie tego, co zyskują dzięki swoim pasjom. Pytanie miało charakter otwarty, a wśród odpowiedzi najczęściej pojawiały się: satysfakcja, szczęście, radość, dobry nastrój, relaks, spokój, poczucie bezpieczeństwa, poczucie przynależności do grupy, pewność siebie. Nie zabrakło też odpowiedzi wskazujących, że pasja nadaje sens życiu. Drugie pytanie w kręgu pytań dotyczących emocji miało na celu jeszcze dokładniejsze przyjrzenie się tej sferze – respondenci zostali poproszeni o wskazanie emocji, jakie wywołuje u nich pasja. Zdecydowana większość osób biorących udział w badaniu przyznała, że są to emocje pozytywne, takie jak np. radość, szczęście, spokój, poczucie satysfakcji. Jedynie kilkoro respondentów wspomniało o zmęczeniu czy stresie. Jedna z odpowiedzi brzmiała: „Kiedy wszystko idzie zgodnie z planem, to pozytywne, lecz gdy potyka się nogą, pojawia się stres, nieprzespane noce i wykończenie organizmu. Lecz jeżeli chce

się być w czymś najlepszym, to normalna cena”. Ostatnie w tej części ankiety pytanie wprost odnosiło się do poczucia szczęścia. Respondenci w zdecydowanej większości (94%) potwierdzili, że pasja daje im szczęście.

W toku rozważań na temat pobudzania i rozwoju pasji często pojawia się kontekst edukacji szkolnej. Z tego też powodu kolejne pytanie dotyczyło doświadczeń respondentów względem ich placówek szkolnych. Zostali poproszeni o wskazanie, które z trzech zdań najlepiej odpowiada ich doświadczeniu: (1) szkoła zabija pasje, (2) szkoła rozwija pasje, (3) nie mam zdania. Aż 78 ze 140 osób (55,7%) wskazało pierwszą odpowiedź. Innymi słowy mówiąc, ponad połowa biorących udział w badaniu uważa, że szkoła zabija pasje. Drugą pod względem liczby odpowiedzi stanowiła grupa osób wybierających odpowiedź brzmiącą „nie mam zadania”, zaś osób, które uważają, że szkoła rozwija pasje, było najmniej (23 ze 140, co stanowi 16,4%).

Wykres 2. Pasja a szkoła

Źródło: badania własne.

Przedostatnie pytanie, jakie postawiono respondentom, brzmiało: czy chciałabyś/chciałbyś, aby Twoja pasja stała się Twoją pracą? Ze 140 badanych aż 109 osób (77,9%) wybrało odpowiedź twierdzącą. Zaledwie 22 osoby (15,7%) nie chciały, by pasja stała się pracą, zaś pozostałe dziewięć osób wskazało odpowiedzi typu: „ciężko powiedzieć”, „częściowo”, „jeszcze nie wiem”.

Ostatnie postawione w ankiecie pytanie dotyczyło chęci przekazania własnej pasji kolejnym pokoleniom, tj. potomkom. Po raz kolejny najwięcej głosów zyskała odpowiedź twierdząca (65,7%), zaś pragnienie tego typu zanegowało 16,4%. Pozostałe odpowiedzi brzmiały zwykle: „nie wiem” lub „moje dzieci będą miały wybór”. Interesująco spośród tej grupy brzmiały odpowiedzi: „Przy obecnym tempie rozwoju technologii, praktyczne podejście do moich zainteresowań może szybko się zmieniać, więc nie mogę przewidzieć, jak będzie to wyglądać w przyszłości” czy „Chciałbym, żeby moje ewentualne potomstwo miało pasje, to jest dla mnie najważniejsze, niezależnie [od tego,] co to miałyby być”.

Wnioski

Podsumowując wyniki przeprowadzonych badań, warto zaakcentować najmocniej rysujące się tendencje. Wskazanie przez zdecydowaną większość respondentów faktu posiadania pasji (97,9%) stanowi pierwszą istotną informację. Okazuje się bowiem, że współczesna młodzież, wbrew często pojawiającym się opiniom, to ludzie pełni rozmaitych pasji. Spośród osób biorących udział w badaniu największą grupę (57%) stanowiły osoby wskazujące na muzykę jako obszar swojej pasji. Różnica w porównaniu z kolejnym obszarem zainteresowań, tj. filmem, nie była jednak znaczna (film jako pasję wykażało 51,4% ankietowanych). Można zatem stwierdzić, że to właśnie te dwa obszary cieszą się największą popularnością wśród respondentów. Wyniki te nie stanowią novum – świat muzyki i filmu od pokoleń przyciąga młodych ludzi zarówno w Polsce, jak i na świecie. Zmianom ulega zatem jedynie technologia, za pomocy której młodzi ludzie zgłębiają swe pasje. Pozostając w kręgu muzyki – popularne w latach 70. gramofony wyparte zostały przez magnetofony i walkmany, te z kolei przez odtwarzacze płyt CD i discmany. Następnie rynek szturmem zdobywały odtwarzacze bazujące na formacie cyfrowym mp3. Dziś zarówno do odtwarzania muzyki, jak i filmów młodzi ludzie najczęściej wykorzystują smartfony. W tym kontekście wyjątkowo interesujący jest fakt jedynie pojedynczych głosów wskazujących na pasje w obszarach związanych z nowymi technologiami – grami wideo, programowaniem czy tworzeniem treści multimedialnych na potrzeby Internetu (np. do serwisów społecznościowych). Z całą pewnością, w kontekście przyszłych badań w tym obszarze, warto pochylić się także nad kwestią sposobów realizowania pasji, np. czy są one realizowane przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, a jeśli tak – na jaką skalę.

Kolejne ważne zagadnienie dotyczy czasu przeznaczanego na realizowanie pasji – młodzi ludzie biorący udział w badaniu w większości przyznali, że nie poświęcają swoim pasjom wystarczającej ilości czasu (zwykle jest to od dwóch do czterech godzin tygodniowo). Tym samym ważne dla przyszłych rozważań staje się zagadnienie przyczyn takiego stanu rzeczy – czy niewystarczająca ilość czasu jest wynikiem nadmiaru obowiązków, czy może związana jest z bogactwem bodźców i możliwością spędzania czasu wolnego.

Jeśli chodzi o emocje i odczucia związane z realizowaną pasją, młodzi ludzie biorący udział w badaniu akcentowali niemal wyłącznie emocje pozytywne, takie jak: satysfakcja, szczęście, radość, dobry nastrój, relaks, spokój, poczucie bezpieczeństwa czy przynależności do grupy. Respondenci w zdecydowanej większości (94%) potwierdzili, że pasja daje im szczęście. Pozytywne emocje wokół realizowanych pasji niewątpliwie znalazły odzwierciedlenie w chęci kontynuowania pasji w ramach przyszłej pracy (77,9%), a także chęci przekazania pasji swojemu potomstwu (65,7%).

Wyniki te dają jasną przesłankę ku potrzebie propagowania rozwijania pasji wśród młodzieży, co w kontekście niepokojących informacji dotyczących wzrastającego odsetka młodzieży oceniającej nisko swój nastrój i motywację do działania może stanowić jedną

z kluczowych metod budowania dobrostanu psychicznego. Ostatnim godnym uwagi zagadnieniem jest problem niskiej oceny placówek oświatowych w kontekście rozwijania pasji – ponad połowa uczestników badania (55,7%) wskazała, że szkoła zabija pasje. Badania przeprowadzone w 2013 roku przez M. Kleszcz oraz M. Łączyk ujawniły, że młodzież doskonali swój charakter w dużej mierze dzięki w pasjom. To one odgrywają rolę swoistej ochrony przed niepewnością, dają podstawy samookreślenia tożsamości, wskazują konkretny kierunek samorealizacji. Dostrzegając walor pasji, należy zaakcentować rolę wzniesienia zainteresowań młodzieży i wskazać konieczność udzielania pomocy w ich rozpoznawaniu (Kleszcz i Łączyk, 2013, s. 120). Z całą pewnością zagadnienie współczesnej szkoły w kontekście rozwoju pasji wymaga dalszej, pogłębionej analizy. Niepokojący jest jednak sygnał wskazujący na to, że instytucje XXI wieku, które powinny edukować, wychowywać i kształtować młodych ludzi, nie sprzyjają procesowi pobudzania i rozwijania pasji.

BIBLIOGRAFIA

- Babbie, E. (2003). *Badania społeczne w praktyce* (W. Betkiewicz i in., tłum.). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Crutzen, P.J. i Stoermer, E.F. (2000). The „Anthropocene”. *Global Change Newsletter*, 41, 17–18.
- Cyrklaff, M. (2014). Przegląd pasji, hobby i zainteresowań bibliotekarzy wojewódzkich bibliotek publicznych oraz ich wpływ na twórcze wykonywanie pracy zawodowej. Wyniki badań ankietowych. W: M. Wojciechowska (red.), *Strefa kultury, strefa nauki. Współczesny obraz biblioteki* (s. 316–332). Oficyna Wydawnicza Edward Mitek.
- Daily, L.Z. (2018). Towards a definition of „hobby”: An empirical test of a proposed operational definition of the word hobby. *Journal of Occupational Science*, 25(3), 368–382.
- Dudzikowa, M. i Nowak, M. (2015). Wprowadzenie. W: M. Dudzikowa i M. Nowak (red.), *O pasjach cudzych i własnych – profesorowie* (s. 7–12). Wydawnictwo KUL.
- Grzesiak, K. i Zinkiewicz, B. (2011). *Kim zostanie moje dziecko? Dla rodziców*. Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Ministerstwo Edukacji Narodowej.
- Gurycka, A., (1989). *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Kielar-Turska, M. (2000). Rozwój człowieka w pełnym cyklu. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 1, s. 285–332). Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Kleszcz, M. i Łączyk, M. (2013). *Młodzież licealna wobec wartości, samotności i pasji*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Krajewski, M. (2017). Pasja i formy jej degeneracji. W: M. Dudzikowa i M. Nowak (red.), *O pasjach cudzych i własnych – profesorowie* (s. 37–51). Wydawnictwo KUL.
- Ludwisiak K., Polguj M., Majos A. i Drygas W. (2016). Wpływ mediów na zachowania zdrowotne młodych osób dorosłych. *Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu*.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>